

BLOGI

Blogi: Eriarvoisuuden vähentäminen tukee kasvua

22.6.2016 – Blogi

KIRJOITTAJA

Kristiina Karjanlahti

Neuvonantaja

Eriarvoisuuden lisääntyminen ja sen merkitys talouden aktiviteetille on ollut pinnalla niin kansainvälisessä kuin kotimaisessakin talouspoliittisessa keskustelussa.

Keskustelua on siivittänyt viimeisten vuosikymmenien aikana tapahtunut tuntuva tuloerojen kasvu etenkin monissa kehittyneissä maissa ja varsinkin Yhdysvalloissa (ks. kuvio). Ilmiöön ovat osaltaan vaikuttaneet pitkään jatkuneet trendit kuten teknologian kehitys ja globalisaatio etenkin finanssisektorilla, mutta myös muutokset työmarkkina- ja veropolitiikassa.

Eriarvoisuutta voidaan mitata tulojen, varallisuuden tai kulutuksen kautta. Toinen lähestymistapa on tarkastella mahdollisuuksien eriarvoisuutta kuten syntyperän, perheen, etnisen taustan tai sukupuolen vaikutuksia tulo- ja varallisuuskehitykseen.

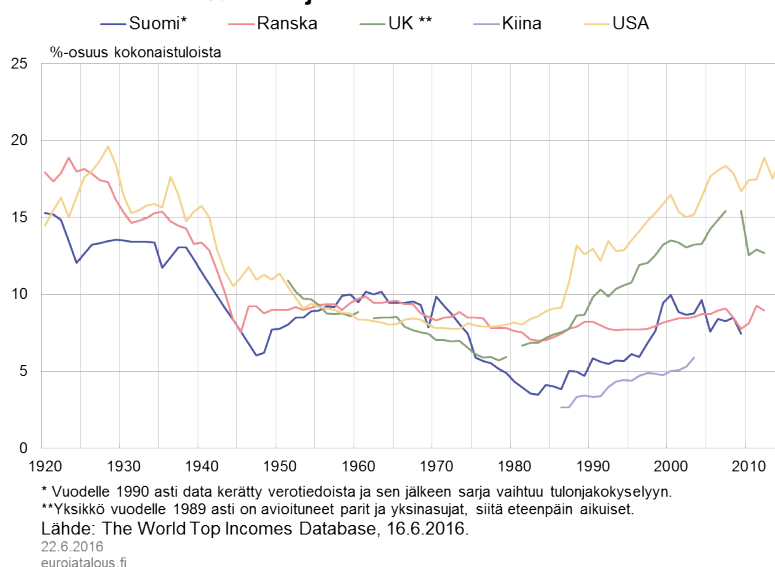
Uudemmat tutkimustulokset ovat muuttaneet aiempaa käsitystä tuloerojen merkityksestä talouden kasvulle.^[1] Nämä tulokset antavat viitteitä siitä, että korkeat tuloerot heikentävät talouksien makrovakautta ja pidemmän aikavälin kasvua. Vanha ”trickle down” -käsite, jonka mukaan tulojen kasvu ylemmissä tuloluokissa valuu myös alempiin tuloluokkiin koko talouden kasvaessa nopeammin näyttää paikoin kääntyneen pääläelleen.

Kysymys talouden kasvun ja tuloerojen välisestä yhteydestä ei ole uusi. Siinä missä kasvun on todistettu olevan välttämätön ehto kestävän hyvinvoinnin lisäämiselle, on tuloerojen ja kasvun välisestä yhteydestä esitetty eriäviä näkemyksiä sekä tutkimustuloksia. Perinteisesti tuloerojen merkitystä kasvulle on selitetty säästämisen ja investointien kautta. Koska säästämistä nousee tulojen myötä, tuloerojen kasvu lisääisi säästöjä ja siten investointeja sekä talouden kasvua. Lisäksi mm. Friedman (1955) on argumentoinut suurempien tuloerojen kannustavan yrittäjyyteen ja työntekoon, mikä lisääisi talouden tuottavuutta ja kasvua.^[2]

Kuvio

-
1. Berg & Ostry (2011): Inequality and Unsustainable Growth: Two Sides of the Same Coin. IMF SDN/11/08; Ostry, Berg & Tsangarides (2014): Redistribution Inequality and Growth. IMF SDN/14/02. Dabla-Norris, Kochhar, Ricka, Tsouna (2015) Causes and Consequences of Income Inequality: A Global Perspective IMF SDN/15/13.
 2. IMF (2013): Jobs and Growth- Analytical and Operational Considerations for the Fund.

Ylimmän 1 %:n tulojen osuus maan kokonaistuloista

Jonkin suuruiset tuloerot luovat kannusteita kilpailla, opiskella, säästää ja investoida ja ovat tärkeitä kehitykselle. Yhteisymmärrykseen tuloerojen kasvuvaikutuksista ei ole päästy, mutta uudemmat tutkimustulokset osoittavat kuitenkin, että eriarvoistumisella voi olla jopa negatiivisia vaikutuksia maan pidemmän aikavälin kasvuun. Eriarvoisuus voi heikentää kasvua eri kanavien kautta.

Ensinnäkin eriarvoisuuden kasvu yhdistettynä finanssimarkkinoiden epätäydelliseen toimintaan voi rajoittaa köyhempien mahdollisuuksia investoida koulutukseen tai muuhun tuottavaan toimintaan. Toiseksi varsinkin eriarvoisessa yhteiskunnassa poliittista valtaa pitävät voivat ajaa omia etujaan koko kansantalouden kehityksen kustannuksella. Kolmanneksi eriarvoisuuden on havaittu lisäävän poliittista epävakautta, mikä puolestaan voi vähentää investointihaluja ja siten heikentää kasvua. [3] USA:n käynnissä olevat presidentinvaalit näyttäisivät olevan tästä ajankohtainen esimerkki. Alemman keskiluokan suhteellinen asema on merkittävästi heikentynyt 80-luvulta lähtien ja ihmiset ovat siirtyneet politiikkakentän ääri-laidoille vallanpitäjiä vastaan.

Myös empiirinen näyttö tukee näkemystä, jonka mukaan suuret tuloerot rajoittavat kasvua, ainakin keskipitkällä aikavälillä. Esimerkiksi IMF:n tutkimustulosten mukaan alhaisemmilla tuloeroilla ja nopeammilla ja kestävämmillä kasvujaksolla on havaittu yhteys. Lisäksi toisin kuin usein oletetaan, tuloerojen kaventamisella verotuksen ja tulonsiirtojen kautta ei tutkimuksessa havaittu olevan merkittäviä suoria kasvua hidastavia vaikutuksia. [4]

Tuloerot saattavat vaikuttaa talouskasvuun myös rahoitusmarkkinoiden vakauden

3. ibid.

4. Berg & Ostry (2011): Inequality and Unsustainable Growth: Two Sides of the Same Coin. IMF SDN/11/08; Ostry, Berg & Tsangarides (2014): Redistribution Inequality and Growth. IMF SDN/14/02. Dabla-Norris, Kochhar, Ricka, Tsouna (2015) Causes and Consequences of Income Inequality: A Global Perspective IMF SDN/15/13.

kautta. Tuloerojen kasvu voi pidemmällä aikavälillä lisätä kotitalouksien velkaantumista ja finanssikriisien riskiä heikentäen makrotalouden vakautta.

Kumhof et al. tarkastelevat kehitystä USA:ssa ajanjaksoilla ennen 1930-luvun suurta lamaa ja ennen vuonna 2007 alkanutta suurta taantumaa. Sekä tulo- että varallisuuserot kasvoivat tällöin merkittävästi, kun samaan aikaan alhaisen ja keskitulotason kotitalouksien velka suhteessa tuloihin moninkertaistui. Alempien tulotason kotitaloudet tasoittivat reaalityulojen laskua lisäämällä velkaa, joka rahoitettiin korkean tulotason kotitalouksien säästöillä. Lisäksi tulojen "kasaantuminen" loi myös kysyntää uusille investointituotteille kasvattaen finanssisektorin kokoa. Lopulta velkataakat kasvoivat kestäättömälle tasolle, mikä laukaisi kriisin.^[5]

Uudet tulokset haastavat perinteistä käsitystä talouden kasvun ja eriarvoisuuden välisestä ristiriidasta. Maan sisäinen tulonjako ei ole yksinomaan arvopohjainen valinta, vaan se tulisi huomioida myös talouden vakauteen ja kestävään kasvuun vaikuttavana tekijänä. Tästä syystä myös IMF on viime vuosina nostanut tulonjaon keskeiseksi makrotalouden kehitykseen vaikuttavaksi tekijäksi. Tämä on näkynyt toimitusjohtaja Christine Lagarden puheissa, joissa hän on korostanut eriarvoisuuden olevan yksi kansainvälisen talouden merkittävimpiä ongelmia.

Avainsanat

tuloerot, eriarvoisuus

5. Kumhof & Ranciere (2010): Inequality, Leverage and Crises. IMF WP/10/268